

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeusministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi oikeusministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta (HE 2/2020 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Jassi Saurio, oikeusministeriö
- hallitusneuvos Johanna Hakala, sisäministeriö
- toimialajohtaja Teemu Mikkola, Oikeusrekisterikeskus
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio, tietosuojavaltuutetun toimisto
- johtava hallintovouti Terhi Salmela, Valtakunnanvoudinvirasto
- ylitarkastaja Antti Wahlroos, suojelupoliisi
- komentajakapteeni, sektorinjohtaja Jukka Leikos, Pääesikunta
- professori Olli Mäenpää

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Valtiontalouden tarkastusvirasto
- ulkoministeriö
- valtiovarainministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
- Maanmittauslaitos
- Patenti- ja rekisterihallitus
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan tehtäviksi Euroopan unionin tietosuojalainsäädännöstä johtuvat välttämättömät lainmuutokset oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöä erityisesti tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain soveltamisalalla, mutta myös eräitä rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan kuuluvia lakeja muutettaisiin.

Esityksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa henkilötietojen käsittelyyn liittyviä erityissäännöksiä sekä selkiyttää niiden suhdetta sovellettaviin yleissäädöksiin.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, lukuun ottamatta eräitä ulosottokaaren muutoksia, jotka on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä joulukuuta 2020.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä on kyse Euroopan unionin tietosuojalainsäädännöstä johtuvista lainmuutoksista oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön.

EU:n tietosuojasäätelyä on uudistettu, ja tämä on edellyttänyt kansallisia täytäntöönpanotoimia. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä tietosuoja-asetus, ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syyte-toimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (jäljempänä rikosasioiden tietosuojadirektiivi) ovat tulleet voimaan 5.5.2016. Tietosuoja-asetuksen soveltaminen on alkanut 25.5.2018. Tietosuoja-asetusta täydentävä tietosuojalaki (1050/2018) ja rikosasioiden tietosuojadirektiivin täytäntöönpanemiseksi annettu laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018, jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki) ovat tulleet voimaan 1.1.2019.

Edellä mainittujen yleislakien lisäksi EU:n tietosuojasäätelyn täytäntöönpano edellyttää kansallisen henkilötietojen käsittelyä koskevan erityissäätelyn muuttamista vastaamaan EU:n uutta tietosuojasäätelyä. Oikeusministeriön hallinnonallalla on voimassa runsaasti erityislainsäädäntöä, johon sisältyy henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä. Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi eräitä tarpeettomia yleislainsäädännön kanssa päällekkäisiä säännöksiä. Samalla tavoitteena on yhdenmukaistaa säilytettäviä henkilötietojen käsittelyyn liittyviä erityissäännöksiä sekä selkiyttää niiden suhdetta sovellettaviin yleissäädöksiin.

Esitys sisältää muutosehdotukset 21 lakiin, joiden osalta on oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan havaittu välittömiä muutostarpeita. Eniten muutoksia sisältyy ulosottokaaren (705/

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

2007, 11. lakiehdotus) ja turvallisuusselvityslain (726/2014, 18. lakiehdotus) muuttamista koskeviin lakiehdotuksiin.

Ulosottokaareissa sallitaan esityksen mukaan nimenomaisesti eräiden arkaluonteisten henkilötietojen tallentaminen ulosottorekisteriin siltä osin kuin tietoja väistämättä joudutaan jo ulosottokaaren perusteella käsittelemään ja niitä pidetään välttämättöminä ulosottoon liittyvien tehtävien hoitamiseksi (11. lakiehdotus, 1 luku, 26 §). Ehdotetuissa uusissa säännöksissä kuitenkin rajataan käsiteltäviä tietoryhmiä sekä niiden käsittelytarkoituksia siten, että tietojen välttämättömyys ei ole ainoa tallennuskriteeri. Lakiehdotuksessa on esityksen mukaan (HE, s. 34) samalla tarkennettu ulosottokaaren tiedonluovutussäännöksiä sen varmistamiseksi, että ne vastaavat perustuslain tulkintaa koskevia vaatimuksia. Lisäksi esityksessä varmistetaan nimenomaisella säännöksellä tietojen luovuttamisen jatkuminen suojelupoliisille sen toimialaan liittyvien rikosten ennalta estämiseksi, huomioiden, että suojelupoliisi ei ole enää esitutkintaviranomainen (3 luku, 70 §).

Esityksessä myös täsmennetään turvallisuusselvityksiin sovellettava yleislaki, mistä johtuen myös rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalasäännöstä tarkistetaan (21. lakiehdotus, 1 §). Turvallisuusselvityslain tarkoitetun henkilötietojen käsittelyn katsotaan esityksen mukaan (HE, s. 11–12) sisältyvän kansallisen laajennuksen kautta rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan siltä osin kuin on kyse rikosasioiden tietosuojalain tarkoitetuista toimivaltaisista viranomaisista. Sovellettava yleislaki ei kuitenkaan käy selkeästi ilmi voimassa olevasta laista, minkä vuoksi muutos on tarpeellinen.

Toinen merkittävimmistä muutoksista liittyy ehdotettuun suojelupoliisiin ja pääesikunnan yhteisrekisterinpitoa koskevaan pykälään (18. lakiehdotus, 48 a §), jolla kuitenkin on pyrytty säilyttämään tosiasiallinen nykytila. Suojelupoliisiin ja pääesikunnan turvallisuusselvityksiin liittyvä henkilötietojen käsittelytarkoitus on sama, jolloin yhteisrekisterinpito on valiokunnan saaman selvityksen mukaan mahdollinen ja tarkoituksenmukainen ratkaisu. Suojelupoliisille ehdotettu suurempi vastuu turvallisuusselvitysrekisteriin liittyvästä henkilötietojen käsittelystä vastaa nykytilaa, mutta säännöksiä selkiytetään siten, että laissa käytetään rikosasioiden tietosuojalain terminologiaa ja rekisterinpitäjien tehtävien jakautuminen ilmenee selkeämmin laista (ks. HE, s. 46). Rikosasioiden tietosuojalain mukaisesti yhteisrekisterinpito tarkoittaa kuitenkin sitä, että rekisteröity voi käyttää oikeuksiaan suhteessa kumpaankin rekisterinpitäjään (HE, s. 45).

Esityksen valmistelun yhteydessä on esityksen mukaan (HE, s. 14) kiinnitetty erityistä huomiota erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen sekä muiden arkaluonteisiksi katsottavien henkilötietojen käsittelyä koskeviin säännöksiin. Eräisiin esitykseen sisältyviin lakiehdotuksiin (valmiuslaki, laki eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä, ulosottokaari) on sisällytetty tarkennuksia siltä osin kuin voimassa olevaa sääntelyä ei ole pidetty riittävänä.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksessä ehdotettuja lakiehdotuksia seuraavin huomioin ja muutosehdotuksin.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

Yhdistyslaki

Esityksessä ehdotetaan tarkistuksia yhdistyslakiin (503/1989, 7. lakiehdotus). Yhdistyslain 11 §:n 1 momentin mukaan yhdistyksen jäsenistä on pidettävä luetteloa. Luetteloon on merkittävä kunkin jäsenen täydellinen nimi ja kotipaikka. Pykälän 2 momentin mukaan yhdistyksen jäsenelle on pyydettäessä varattava tilaisuus tutustua 1 momentissa mainittuihin tietoihin. Esityksessä ehdotetaan 2 momenttiin rajoitusta tutustumisoikeuteen muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta. Ehdotuksen mukaan, jos yhdistys kerää muita kuin 1 momentissa mainittuja tietoja, ne voidaan luovuttaa yhdistyksen jäsenelle vain erityisestä syystä.

Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan hallituksen esitykseen sisältyvän yhdistyslain 11 §:n 2 momentin muutosehdotuksen taustalla ovat yhdistyslain esityöt. Yhdistyslain 11 §:n 1 momentin alkuperäisten perustelujen (HE 64/1988 vp) mukaan säännöksessä mainitut tiedot ovat jäsenluettelon vähimmäissisältö. Estettä ei ole esimerkiksi säännöissä määrätä muidenkin tietojen merkitsemisestä luetteloon, kuten tietojen, joilla on merkitystä jäsenen äänioikeuden tai jäsenyyden edellytysten kannalta. Lain säätämisen yhteydessä aiemmasta yhdistyslaista poiketen 11 §:n 2 momenttiin on otettu mukaan säännös jäsenluettelon rajoitetusta julkisuudesta, jonka vertailukohtana on ollut osakeyhtiöitä ja osuuskuntia koskenut sääntely. Yhdistyslain 11 §:n 2 momenttia on perusteltu sillä, että yhdistystoiminnan kansanvaltaisuusperiaate huomioon ottaen ei ole syytä estää aatteellisen yhdistyksen jäsentä saamasta tietoja oman yhdistyksensä jäsenistä. Jäsentietojen täydellinen julkisuus saattaa kuitenkin eräissä tapauksissa loukata jäsenten yksityisyyden suojaa. Tästä syystä jäsenluettelo on säädetty rajoitetusti julkiseksi siten, että yhdistyksen jäsenelle on pyydettäessä varattava tilaisuus tutustua 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin. Yhdistyslain 11 §:n 2 momentin perustelujen mukaan oikeus on tarkoitettu rajoittuvaksi mainittuihin luetteloon merkittäviin vähimmäistietoihin. Muita luetteloon mahdollisesti merkittyjä tietoja, jotka saattavat olla eri tavoin arkaluontoisia, ei siten ole tarpeen esittää jäsenelle. Säännös ei myöskään sen perustelujen mukaan ole velvoittanut yhdistystä antamaan jäsenluettelosta otteita tai jäljennöksiä.

Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan hallituksen esityksellä on ehdotettu kirjattavaksi lain tasolle edellä mainituista yhdistyslain 11 §:n 2 momentin perusteluista ilmenevät periaatteet.

Lakivaliokunta pitää esityksessä ehdotettua ja voimassa olevan yhdistyslain lähestymistapaa jäsenluettelon rajoitetusta julkisuudesta perusteltuna erityisesti esityksessä selostetuista (HE, s. 28—29) tietosuojajasyistä. Valiokunta yhtyy myös ehdotetun 11 §:n 2 momentin sanamuodon ilmentämään ajatukseen siitä, että erityisestä syystä yhdistyksen jäsenellä voi olla tarve saada myös muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja tietoja. Valiokunta kuitenkin katsoo, että 2 momentissa ehdotettu sanamuoto "vain erityisestä syystä" on jossain määrin epämääräinen käytännön soveltamistilanteiden kannalta ja sitä on syytä selkeyttää. Selvää on, että Suomessa toimii suuri määrä yhdistyksiä ja siihen, minkä tyyppisiä muita tietoja kuin nimi ja kotipaikka yhdistyksen jäsenistä kerätään, vaikuttaa yhdistyksen toiminnan tarkoitus ja luonne. Tästä syystä erityisiä syitä, joiden perusteella näitä muita tietoja voidaan luovuttaa, on vaikea määritellä kattavasti. Vertailun vuoksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että osuuskuntalain (421/2013) 4 luvun 16 §:n 1 momentissa käytetään muotoilua "joka osoittaa etunsa sitä vaativan, on oikeus nähdä myös luetteloihin merkitty muu tieto".

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

Asiassa saamaansa selvitystä arvioituaan valiokunta katsoo, että tiedon saanti muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista tiedoista on syytä rajata osuuskuntalain 4 luvun 16 §:n 1 momentin muotoiluun suuntaisesti jäseneneen, joka osoittaa etunsa sitä vaativan. Olennaista on, että edulla tarkoitetaan etua nimenomaan yhdistyksen jäsenen roolissa. Valiokunta katsoo, että selkeyden vuoksi säännökseen on syytä sisällyttää myös viimeksi mainittu tarkennus. Valiokunta painottaa, että jäsenen on pystyttävä perustelemaan, miten pyydetyt tiedot liittyvät hänen etuunsa yhdistyksen jäsenenä.

Edellä selostetun perusteella lakivaliokunta ehdottaa yksityiskohtaisissa perusteluissa selostetuin tavoin, että 7. lakiehdotuksen 11 §:n 2 momentin toinen virke muutetaan siten, että sen mukaan jäsenellä, joka osoittaa etunsa yhdistyksen jäsenenä sitä vaativan, on oikeus nähdä myös muu luetteloon merkitty tieto.

Valiokunnan edellä ehdottama muotoilu (oikeus nähdä) vastaa myös tarkemmin yhdistyslain perusteluissa esiin tuotua periaatetta, jonka mukaan yhdistyksellä ei ole velvollisuutta antaa jäsenluettelosta otteita tai jäljennöksiä.

Yhdistyksen jäsenen edun mukaista voi olla saada tutustua erityisesti sellaisiin tietoihin, joilla on merkitystä jäsenen äänioikeuden tai jäsenyyden edellytysten kannalta. Momentissa tarkoitettu muu tieto voi olla esimerkiksi tieto jäsenmaksun tai muun jäsenvelvoitteen suorittamisesta tai laiminlyönnistä yhdistyksessä, jonka sääntöjen mukaan laiminlyönti johtaa äänioikeuden tai toimintaan osallistumisoikeuden menettämiseen tai on jäsenen erottamisperuste. Muiden jäsenten kannalta oikeus tällaisen tiedon saamiseen on tärkeätä sen seuraamiseksi, kohdellaanko yhdistyksen jäseniä yhdenvertaisesti yhdistyksen toiminnassa sekä erottamis- ja toimintaan osallistumisen rajoittamisperusteita sovellettaessa. Tieto voi olla tarpeen myös arvioitaessa yhdistyksen hallituksen toiminnan lain- ja sääntöjenmukaisuutta tai yhdistyksen kokouksen päätöstenmukaisuutta. Muiden jäsenten äänivallan ja toimintaan osallistumismahdollisuuksien kannalta yhdistyksissä voi olla olennaista, että muut jäsenet voivat valvoa sitä, että yhdistyksen kokoukset järjestetään ja että yhdistyksen hallitus ja henkilökunta toimivat näiltä osin sääntöjen mukaisesti.

Lakivaliokunta toteaa lisäksi selvyuden vuoksi, että 11 §:n 2 momentin säännös on erillinen tietosuojasetuksen 15 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tutustua itseään koskeviin tietoihin. Rekisteröidyn oikeuksiin sovelletaan suoraan tietosuojasetuksen säännöksiä.

Ulosottokaaren säännökset tiedon luovuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan ulosottokaaren useita muutoksia (11. lakiehdotus). Myös ulosottokaaren henkilötietojen luovuttamista koskeviin säännöksiin on esityksen perustelujen mukaan (HE, s. 54) kiinnitetty lainmuutosten valmistelun yhteydessä huomiota. Ulosottokaaren säännöksiä tarkennetaan siten, että henkilötietojen on oltava välttämättömiä laissa säädettyyn tarkoitukseen. Erityistä huomiota on sen osalta kiinnitetty väljiksi arvioituihin säännöksiin sekä sellaisiin henkilötietojen luovutustilanteisiin, joihin voi liittyä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tai muita arkaluonteisiksi katsottavia henkilötietoja.

Ehdotetut muutokset perustuvat perustuslakivaliokunnan käytäntöön koskien viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista. Esityksen perusteluissa tuodaan esiin (HE, s. 53), että perustus-

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

lakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 5—6 ja siinä viitatu lausunnot). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (esim. PeVL 19/2012 vp).

Esityksessä tarkoitettuja tiedon luovuttamista koskevia ulosottokaaren säännöksiä ovat muun muassa 3 luvun 70 ja 71 § sekä oma-aloitteista tiedon luovuttamista koskeva 3 luvun 72 §. Edellä selostetuista syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää välttämättömyyttä koskevan kriteerin käyttöä perusteltuna esityksessä ehdotetu in tavoin. Lakivaliokunta korostaa, että sillä, onko tiedonluovutuksen edellytyksenä tietojen tarpeellisuus vai välttämättömyys, ei ole vaikutusta siihen, tuleeko tietoja luovuttavan viranomaisen arvioida tiedon luovuttamisen edellytyksiä. Myös tietojen tarpeellisuus edellyttää tiedon luovuttavan viranomaisen harkintaa siitä, millä tavalla luovutettavat tiedot liittyvät toisen viranomaisen tehtäviin. Toisen viranomaisen esittämien tietopyyntöjen osalta valiokunta painottaa, että viranomaisen tietopyyntöjen tulee yleensäkin olla riittävästi perusteltuja ja yksittäiseen asiaan liittyviä, ja tietojen välttämättömyyttä koskeva edellytys korostaa perusteluvollisuutta.

Lakiehdotuksen 3 luvun 70 § sisältää säännökset tietojen luovuttamisesta esitutkinta- ja eräille muille viranomaisille sekä tuomioistuimille. Pykälän 1 momentin 1 kohtaan tehdään tarkistus, jolla huomioidaan se, että siviilitiedustelua koskevan lainsäädännön voimaantulon jälkeen suojelupoliisi ei ole enää esitutkintaviranomainen (ks. HE, s. 37—38 ja 54). Pykälän 1 momentin 1 kohtaa muutetaan esityksen mukaan siten, että ulosottoviranomaisella on oikeus luovuttaa välttämättömiä tietoja suojelupoliisille valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtion turvallisuutta uhkaavien rikosten ennalta estämistä varten. Voimassa olevan kohdan mukaan tietoja voidaan luovuttaa syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikosten selvittämistä, esitutkintaa, syyteharkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä varten sekä törkeiden rikosten ennalta estämistä varten. Kohta on kattanut myös suojelupoliisiin esitutkintaviranomaisena. Edellä todetun mukaisesti siviilitiedustelua koskevan lainsäädännön voimaantulon myötä suojelupoliisi ei ole enää esitutkintaviranomainen. Poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) muutetun 10 §:n mukaan suojelupoliisin tehtävänä on kuitenkin edelleen estää rikoksia, jotka voivat uhata valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Säännöksen tarkistuksella varmistetaan, että ulosottoviranomainen voi edelleen luovuttaa välttämättömiä tietoja suojelupoliisille sen toimivaltuuksien kattamien rikosten ennalta estämiseksi. Esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää ehdotettua tarkistusta tarpeellisena.

Esityksen käsittelyn yhteydessä lakivaliokunnassa on noussut esiin myös kysymys siitä, tuleeko suojelupoliisin toimintaedellytysten turvaamiseksi ulosottokaaren 3 luvun 70 §:n 1 momenttia muuttaa esityksessä ehdotettua laajemmin siten, että ulosottoviranomaisten oikeus antaa tietoja suojelupoliisille laajennetaan kattamaan toiminta, joka uhkaa kansallista turvallisuutta.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

Valiokunnan oikeusministeriöltä saaman selvityksen mukaan ottaen huomioon se, että nyt käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä ehdotetaan tehtäväksi EU:n tietosuojalainsäädännöstä johtuvat välttämättömät muutokset ja siihen liittyen eräitä valtiosäännöstä johtuvia tarkistuksia, oikeusministeriö ei ole katsonut tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää edellä mainittua aineellista laajennusta ulosottokaaren muuttamista koskevaan lakiehdotukseen. Tällaisella muutoksella on alustavasti arvioitu olevan myös pidemmälle menevää vaikutusta yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan, ja muutoksen tekeminen edellyttää perusteellista vaikutusten arviointia. Myös mahdolliset tietojärjestelmävaikutukset on syytä arvioida. Saadun selvityksen mukaan oikeusministeriössä on katsottu, että tällaisen lainmuutoksen tarve on syytä arvioida erikseen, jotta voidaan hankkia muun muassa tarvittava lausuntopalaute.

Asiassa saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää asianmukaisena hallituksen esityksessä omaksuttua ratkaisua ja ehdotusta koskien suojelupoliisille luovutettavaa tietoa. Valiokunta pitää perusteltuna ja tärkeänä, että oikeusministeriö suorittaa erikseen lainmuutoksen tarpeen arvioinnin koskien edellä selostettua laajennusta suojelupoliisille luovutettavan tiedon osalta.

Henkilötietojen käsittelyperuste kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutissa

Esityksessä ehdotetaan tarkistuksia kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain (1139/2007) 1 §:ään koskien instituutin hallinnollista asemaa ja tehtäviä sekä 4 b §:ään koskien tietojen käsittelyä ja salassapitoa (15. lakiehdotus). Lakivaliokunnalla ei ole huomautettavaa ehdotettujen muutosten sisältöön.

Esityksen perusteluissa (HE, s. 41) tuodaan esiin, että kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain mukaisen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta (yleistä etua koskevan tehtävän suorittaminen). Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta toteaa selvyyden vuoksi, että henkilötietojen käsittelyn ensisijaisena oikeusperusteena on perusteltua olla esityksen mukaisesti 6 artiklan 1 kohdan e alakohta, jonka mukaan rekisteröidyn oikeudet myös määräytyvät. Tämä ei kuitenkaan ole esteenä sille, että joissakin tilanteissa käsittelyn oikeusperusteena voi kyseisen alakohdan lisäksi olla osin samanaikaisesti erityisesti 6 artiklan 1 kohdan c alakohta (lakisääteisen velvoitteen noudattaminen).

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki valmiuslain 103 §:n muuttamisesta

103 §. Työvelvollisuusrekisteri. Pykälä sisältää säännökset työvelvollisuusrekisteristä, jonka rekisterinpitäjä on 1 momentin mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriö. Pykälän 1 momentin toisen virkkeen mukaan rekisterin tietoja käyttävät ja tietoja rekisteriin tallentavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä työ- ja elinkeinotoimistot.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on rekisterinpitäjänä oikeus tallentaa tietoja ylläpitämäänsä rekisteriin. Pykälän 1 momentin toisen virkkeen tarkoituksena on täsmentää muiden viranomaisten kuin rekisterinpitäjän oikeus käyttää rekisteriä ja tallentaa siihen tietoa. Lakivaliokunta kuitenkin katsoo, että selvyyden vuoksi 1 momentin toiseen virkkeeseen on syytä sisällyttää voimassa ole-

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

vaa säännöstä vastaavasti sana "myös". Edellä todetun johdosta valiokunta ehdottaa *1 momentin* toisen virkkeen tarkistamista siten, että sen mukaan rekisterin tietoja käyttävät ja tietoja rekisteriin tallentavat myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä työ- ja elinkeinotoimistot.

Pykälän 2 momentti sisältää säännökset työvelvollisuusrekisteriin tallennettavista tiedoista. Momentin toisen virkkeen mukaan rekisteriin tallennetaan työvelvollisen tunnistetiedot. Voimassa olevan lain muotoilu sisältää tunnistetietojen yksityiskohtaisen luettelon. Lisäksi pykälän 2 momentin loppuun lisätään esityksen mukaan uusi virke, jonka mukaan työkykyyn liittyvät terveydentilaa tai vammaisuutta koskevat tiedot saa tallentaa, jos tietojen käsittely on välttämätöntä niiden huomioon ottamiseksi 99 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Lain kyseinen 99 §:n 1 momentti sisältää säännöksiä työmääräystä annettaessa huomioon otettavista seikoista.

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksestä puuttuvat perustelut työvelvollisen tunnistetietoihin liittyvän muutoksen osalta. Oikeusministeriöltä saadun selvityksen mukaan muutos liittyy perustuslakivaliokunnan muuttuneeseen tulkintakäytäntöön, joka koskee tietosuoja-asetusta täydentävää erityislainsäädäntöä (erityisesti PeVL 14/2018 vp). Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön valossa ei ole enää perusteltua säilyttää tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla yksityiskohtaista henkilötietojen käsittelyä koskevaa erityislainsäädäntöä, vaan henkilötietojen suoja tulee ensisijaisesti taata tietosuoja-asetuksella ja sitä täydentävällä tietosuojalailla. Tästä johtuen esimerkiksi rekisterisääntelyn tarve on perusteltava tapauskohtaisesti. Valmiuslain 103 §:ssä säädetyn työvelvollisuusrekisterin osalta esityksessä on arvioitu (HE, s. 22), että rekisterisääntely täyttää tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellyttämän yleisen edun mukaisen tavoitteen, mistä syystä rekisterisääntelyn säilyttäminen on perusteltua. Tästä huolimatta 103 §:n säännökset on perustuslakivaliokunnan linjausten valossa rajattava riskiperusteisesti siihen, mikä on välttämätöntä henkilötietojen suojan kannalta. Tunnistetietojen yksityiskohtainen luettelo rekisterisäännöksessä ei siten ole saadun selvityksen mukaan tarpeen, vaan henkilötietojen suojan kannalta tietosuoja-asetuksen säännökset ovat riittävät. Tämä tarkoittaa työvelvollisuusrekisterin osalta esimerkiksi sitä, että rekisterinpitäjän on noudatettava tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaista minimointivaatimusta eli rajattava rekisteriin tallennettavat henkilötiedot (tunnistetiedot) siihen, mikä on rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeen.

Edellä todetun valossa lakivaliokunta pitää asianmukaisena esityksessä omaksuttua ratkaisua liittyen tunnistetietoihin. Myös erityisten henkilötietoryhmien tai muutoin arkaluonteisten henkilötietojen osalta pykälää on syytä tarkentaa siten kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan.

7. Laki yhdistyslain 11 ja 47 §:n muuttamisesta

11 §. Jäsenluettelo. Pykälä sisältää säännökset yhdistyksen jäsenluettelosta. Pykälän 1 momentin mukaan yhdistyksen jäsenistä on pidettävä luetteloa. Luetteloon on merkittävä kunkin jäsenen täydellinen nimi ja kotipaikka. Pykälän 2 momentin mukaan yhdistyksen jäsenelle on pyydettyessä varattava tilaisuus tutustua 1 momentissa mainittuihin tietoihin. Esityksessä ehdotetaan 2 momenttiin rajoitusta tutustumisoikeuteen muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta. Ehdotetun 2 momentin toisen virkkeen mukaan, jos yhdistys kerää muita kuin 1 momentissa mainittuja tietoja, ne voidaan luovuttaa yhdistyksen jäsenelle vain erityisestä syystä.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

Edellä yleisperusteluissa esitetyistä syistä lakivaliokunta ehdottaa, että *2 momentin* toinen virke muutetaan kuulumaan siten, että sen mukaan jäsenellä, joka osoittaa etunsa yhdistyksen jäsenenä sitä vaativan, on oikeus nähdä myös muu luetteloon merkitty tieto.

9. Laki maakaaren 7 ja 9 a luvun muuttamisesta

9 a luku. Sähköiset asiointijärjestelmät ja niiden käyttäminen

3 §. Valtion vahingonkorvausvastuu asiointijärjestelmän virheellisestä tai puutteellisesta toiminnasta. Pykälä sisältää säännökset valtion vahingonkorvausvastuusta asiointijärjestelmän virheellisestä tai puutteellisesta toiminnasta. Lain 5 luvun 3 §:n mukaan maakaarella tarkoitettuja sähköisiä asiointijärjestelmiä ovat sähköinen kaupankäyntijärjestelmä ja sähköinen kiinnitysjärjestelmä (ks. HE, s. 31).

Pykälän voimassa oleva otsikko viittaa valtion vastuuseen asiointijärjestelmän virheellisestä toiminnasta. Esityksestä ilmi käyvin tavoin (HE, s. 32) valtion vahingonkorvausvastuussa on kyse eri asiasta kuin rekisterinpitäjän tietojärjestelmien toimivuutta koskevassa vastuussa tietosuojasetuksen nojalla. Pykälän otsikkoa tarkistetaan esityksen mukaan siten, että se ei viittaa tietosuojasetuksen mukaiseen rekisterinpitäjän vastuuseen. Lisäksi pykälän 3 momenttiin lisätään virke, jonka mukaan henkilötietojen käsittelystä aiheutuneeseen vahinkoon sovelletaan, mitä tietosuojasetuksessa säädetään. Momentilla selkiytetään maakaaren ja tietosuojasetuksen välistä suhdetta vahingonkorvausvastuun määräytymisen osalta. Lakivaliokunta pitää ehdotettuja muutoksia lähtökohtaisesti perusteltuina.

Valiokunta kiinnittää huomiota kuitenkin siihen, että pykälän voimassa oleva 2 momentti sisältää myös säännökset valtion vahingonkorvausvastuusta liittyen asiointijärjestelmän oikeudettomaan käyttöön. Valiokunnan näkemyksen mukaan 3 §:n otsikkoa on perusteltua tarkistaa siten, että se kuvaa kattavammin pykälän sisällön. Edellä todetun vuoksi lakivaliokunta ehdottaa, että pykälän *otsikkoa* tarkistetaan siten, että se viittaa asiointijärjestelmän virheellisestä tai puutteellisesta toiminnasta tai oikeudettomasta käytöstä aiheutuvan vahingon korvaamiseen.

11. Laki ulosottokaaren muuttamisesta

1 luku. Yleiset säännökset

28 §. Rajoitukset rekisteröidyn oikeuteen tutustua hänestä kerättyihin tietoihin. Pykälä sisältää säännökset rajoituksista rekisteröidyn oikeuteen tutustua hänestä kerättyihin tietoihin. Esityksen yksityiskohtaisten perustelujen sanamuodon mukaan (HE, s. 36) rekisteröidyn tutustumisoikeutta rajataan ainoastaan niiltä osin ja siksi aikaa kuin se on välttämätöntä ulosotto toimien täytäntöönpanon turvaamiseksi. Lakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että perustelujen sanamuoto poikkeaa säädöstekstin muotoilusta. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa selvyyden vuoksi, että pykälän sanamuotoa vastaavasti tarkoituksena on, että rekisteröidyn tutustumisoikeutta rajataan ainoastaan niiltä osin ja siksi aikaa kuin se on tarpeen ulosotto toimien hoitamiseksi.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 2/2020 vp sisältyvät 2.—6., 8. ja 10.—21. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 2/2020 vp sisältyvät 1., 7. ja 9. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

valmiuslain 103 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valmiuslain (1552/2011) 103 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

103 §

Työvelvollisuusrekisteri

Työ- ja elinkeinoministeriö perustaa 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa työvelvollisuuden täytäntöönpanoa ja työvoiman ohjausta varten työvelvollisuusrekisterin, jonka rekisterinpitäjä on työ- ja elinkeinoministeriö. Rekisterin tietoja käyttävät ja tietoja rekisteriin tallentavat myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä työ- ja elinkeinotoimistot. Näiden viranomaisten on varmistettava tietojen virheettömyys ennen niiden tallentamista.

Työvelvollisuusrekisteri sisältää tietoja työvelvollisista ja työnantajista. Rekisteriin tallennetaan työvelvollisen tunnistetiedot. Rekisteriin voidaan lisäksi tallentaa tietoja työvelvollisen ammatista, koulutuksesta ja työllisyydestä sekä huoltovelvollisuudesta, työkyvystä ja käytettävyydestä. Rekisteriin tallennetaan lisäksi tietoja työnantajien nimistä ja tuotanto- tai palvelutoimialoista sekä toimipaikkojen sijainnista. Työkykyyn liittyvät terveydentilaa tai vammaisuutta koskevat tiedot saa tallentaa, jos tietojen käsittely on välttämätöntä niiden huomioon ottamiseksi 99 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

hallintolain 42 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallintolain (434/2003) 42 § seuraavasti:

42 §

Tietojen kirjaaminen

Tiedot suullisesti esitetyistä vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun, on kirjattava tai muulla tavoin rekisteröitävä. Sama koskee henkilörekisteristä saatua tietoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

puoluelain 1 ja 9 f §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puoluelain (10/1969) 1 § ja 9 f §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 683/2010, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

1 §

Puolue ja puolerekisteri

Puolueella tarkoitetaan tässä laissa rekisteröityä yhdistystä, joka on merkitty puolerekisteriin. Oikeusministeriö on puolerekisterin rekisterinpitäjä.

9 f §

Ilmoitusrekisteri ja sen tietojen julkisuus

Puoluerahoituksen ilmoitusrekisteriin talletetaan 8 c §:ssä tarkoitettuihin ilmoituksiin, 9 a §:n 2 momentissa ja 9 b §:ssä tarkoitettuihin erittelyihin sekä 9 d §:n 1 momentissa tarkoitettuihin asiakirjoihin sisältyvät tiedot. Valtiontalouden tarkastusvirasto on puoluerahoituksen ilmoitusrekisterin rekisterinpitäjä. Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, jokaisella on oikeus saada rekisteristä jäljennöksiä sekä tietoja yleisen tietoverkon kautta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

vaalilain 31 ja 43 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaalilain (714/1998) 43 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 496/2013, sekä *lisätään* 31 §:ään, sellaisena kuin sen suomenkielinen sanamuoto on laissa 563/2015, uusi 2 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

31 §

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen

Ehdokashakemukset käsittelevä viranomainen on ehdokaslistojen yhdistelmän ja presidentinvaalin ehdokasluettelon rekisterinpitäjä.

43 §

Valtakunnallinen ehdokasrekisteri

Oikeusministeriö perustaa rekisterin, johon otetaan kaikki koko maassa asianomaisissa vaaleissa ehdokaslistojen yhdistelmiin tai presidentinvaalin ehdokasluetteloon otetut ehdokkaat (*valtakunnallinen ehdokasrekisteri*). Oikeusministeriö on valtakunnallisen ehdokasrekisterin rekisterinpitäjä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain (273/2009) 12 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 684/2010, seuraavasti:

12 §

Ilmoitusrekisteri ja sen tietojen julkisuus

Vaalirahoituksen ilmoitusrekisteriin talletetaan ilmoitukseen, ennakoilmoitukseen ja jälki-ilmoitukseen sisältyvät tiedot. Jos ehdokas on antanut 6 §:n 5 momentissa tarkoitetun vakuutuksen, rekisteriin merkitään sanotun pykälän 1 momentin 1, 2 ja 5 kohdassa mainitut tiedot sekä tieto vakuutuksen antamisesta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on vaalirahoituksen ilmoitusrekis-

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

terin rekisterinpitäjä. Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, jokaisella on oikeus saada rekisteristä jäljennöksiä sekä tietoja yleisen tietoverkon kautta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

saamelaiskäräjistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 a §, 23 §:n 1 momentti ja 27 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 a § laissa 1026/2003 sekä 23 §:n 1 momentti ja 27 a §:n 1 momentti laissa 1279/2002 seuraavasti:

4 a §

Hallinto-oikeudellisten säädösten soveltaminen

Saamelaiskäräjiin ja sen toimielimiin sovelletaan hallintolakia (434/2003), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) ja arkistolakia (831/1994), jollei tässä laissa toisin säädetä.

23 §

Vaaliluettelo

Vaalilautakunta laatii äänioikeutetuista vaaliluettelon edellisten vaalien vaaliluettelon ja väestötietojärjestelmän tietojen pohjalta. Vaalilautakunta on vaaliluettelon rekisterinpitäjä. Vaaliluetteloon merkitään äänioikeutetun nimi ja henkilötunnus sekä kotikunta ja osoite, jos ne ovat tiedossa. Kotikuntaa ja osoitetta ei kuitenkaan saa merkitä vaaliluetteloon, jos nämä tiedot ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaan salassa pidettäviä.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

27 a §

Ehdokasluettelo

Vaalilautakunta laatii vaalikelpoisista ehdokkaista ehdokasluettelon viimeistään 21. päivänä ennen vaalitoimituksen aloittamista. Vaalilautakunta on ehdokasluettelon rekisterinpitäjä. Ehdokasluettelossa on yhteinen otsikko, joka yksilöi vaalin, sekä luettelo ehdokkaista numerorjestyksessä alkaen ehdokasnumerosta 2. Ehdokkaiden järjestys luettelossa määräytyy vaalilautakunnan suorittaman arvonnän perusteella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

7.

Laki

yhdistyslain 11 ja 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdistyslain (503/1989) 11 § ja 47 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 11 § osaksi laissa 1614/1992 ja 47 §:n 1 momentti laissa 1098/2014 seuraavasti:

11 §

Jäsenluettelo

Yhdistyksen jäsenistä on pidettävä luetteloa. Luetteloon on merkittävä kunkin jäsenen täydellinen nimi ja kotipaikka.

Yhdistyksen jäsenelle on pyydetäessä varattava tilaisuus tutustua 1 momentissa mainittuihin tietoihin. **Jäsenellä, joka osoittaa etunsa yhdistyksen jäsenenä sitä vaativan, on oikeus nähdä myös muu luetteloon merkitty tieto.** Jäsenluettelossa olevien tietojen luovuttamiseen sovelletaan muutoin, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) ja tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun luettelon sisältämien henkilötietojen rekisterinpitäjä on yhdistys. Rekisterinpitäjälle kuuluvista tehtävien hoitamisesta vastaa rekisteröidyn yhdistyksen halli-

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

tus tai, jos yhdistys on rekisteröimätön, yhdistyksen tai sen hallituksen puheenjohtaja tai muu sen asioita hoitava.

47 §

Yhdistysrekisteri ja rekisterinpitäjä

Yhdistysrekisterin rekisterinpitäjä on Patentti- ja rekisterihallitus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

säätiölain 13 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan säätiölain (487/2015) 13 luvun 1 §:n otsikko ja 2 momentti seuraavasti:

13 luku

Säätiörekisteri

1 §

Säätiörekisteri ja rekisterinpitäjä

Säätiörekisterin rekisterinpitäjä on Patentti- ja rekisterihallitus, josta tässä laissa käytetään myös ilmaisua rekisteriviranomainen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

maakaaren 7 ja 9 a luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maakaaren (540/1995) 7 luvun 1 §:n 3 momentti ja 1 a §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto sekä 9 a luvun 2 §:n 2 momentti ja 3 §:n otsikko ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 7 luvun 1 §:n 3 momentti laissa 572/2009, 7 luvun 1 a §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto laissa 922/2013 sekä 9 a luvun 2 §:n 2 momentti ja 3 §:n otsikko ja 3 momentti laissa 96/2011, seuraavasti:

7 luku

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri

1 §

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin merkittävät tiedot

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin merkitystä hakijasta tai oikeudenhaltijasta talletetaan henkilötietoina tunniste- ja yhteystietoja sekä tieto henkilön kuolinajasta rekisteröityjen yksiselitteiseksi yksilöimiseksi. Rekisteriin talletetaan lisäksi näitä tietoja koskevat muutokset.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

9 a luku

Sähköiset asiointijärjestelmät ja niiden käyttäminen

2 §

Tietojen käsittely asiointijärjestelmässä

Sähköisessä asiointijärjestelmässä käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjä on Maanmittauslaitos.

3 §

~~Valtion vahingonkorvausvastuu~~ *Asiointijärjestelmän virheellisestä tai puutteellisesta toiminnasta tai oikeudettomasta käytöstä aiheutuvan vahingon korvaaminen*

Vahingon korvaamisessa on noudatettava, mitä 13 luvun 6—8 §:ssä säädetään. Henkilötietojen käsittelystä aiheutuneen vahingon korvaamiseen sovelletaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eräiden luotonantajien ja luotonvälittäjien rekisteröinnistä annetun lain (853/2016) 3 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 momentti ja 8 § sekä lisätään 5 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

3 §

Luotonantaja- ja vertaislainanvälittäjärekisteri ja rekisteri-ilmoitus

Luotonantajien ja vertaislainanvälittäjien valvomiseksi pidetään rekisteriä (*luotonantaja- ja vertaislainanvälittäjärekisteri*), jonka rekisterinpitäjä on Etelä-Suomen aluehallintovirasto, jäljempänä *aluehallintovirasto*.

5 §

Luotettavuus

Aluehallintovirastolla on oikeus 1 momentissa tarkoitetun luotettavuuden selvittämiseksi käsitellä vankeusrangaistusta tai sakkorangaistusta koskevia tietoja.

7 §

Rekisteriin merkittävät tiedot ja muutoksista ilmoittaminen

Rekisteriin merkitään myös tiedot niistä, joille on määrätty 17 §:n 1 momentissa tarkoitettu kielto harjoittaa kuluttajaluottojen tarjontaa tai vertaislainanvälitystä ilman rekisteröintiä. Tällainen tieto sekä tieto 1 momentin 8 kohdassa mainituista sanktioista on poistettava rekisteristä viiden vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona kielto tai muu sanktio on määrätty. Tietoa rikosoikeudellisesta seuraamuksesta ei merkitä rekisteriin.

8 §

Tietojen luovuttaminen

Sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, rekisteristä saa luovuttaa henkilötietoja tulosteena taikka saattaa ne yleisesti saataville sähköisen tietoverkon kautta tai luovuttaa ne muutoin sähköisessä muodossa. Henkilötietoja voidaan hakea sähköisen tietoverkon kautta vain yksittäisinä hakuina. Tieto henkilötunnuksesta saadaan kuitenkin luovuttaa tämän lain nojalla vain, jos tieto annetaan tulosteena tai teknisenä tallenteena ja jos luovutuksensaajalla on oikeus henkilötunnuksen käsittelyyn tietosuojalain (1050/2018) 29 §:n tai muun lain nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

ulosottokaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 27 §:n 1 momentti ja 3 luvun 72 §:n 4 momentti, *muutetaan* 1 luvun 24 §:n 1 momentti, 25 §, 26 §:n 1 momentin 3 kohta, 27 §:n 2 momentti, 28 §, 29 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti sekä 3 luvun 65 §:n 1 momentti, 69 §, 70 §:n 1 momentin johdantokappale, 70 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentti, 71 §:n 1 momentin johdantokappale ja 72 §:n 1—3 momentti sekä 4 luvun 33 §:n 1 momentin 6 kohdan ja 33 §:n 2 ja 3 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 24 §:n 1 momentti, 25 § ja 27 §:n 2 momentti sekä 3 luvun 69 § laissa 778/2019, sekä

lisätään 1 luvun 2 §:ään uusi 2 momentti ja 1 luvun 26 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 778/2019, uusi 4—6 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, henkilötietojen käsittelystä ulosottoasian yhteydessä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä *tietosuoja-asetus*, ja tietosuojalaissa (1050/2018).

24 §

Ulosoton tietojärjestelmä ja ulosottorekisteri

Ulosoton tietojärjestelmä on ulosottoviranomaisille kuuluvien tehtävien hoitamista varten perustettu ja ulosottoviranomaisten valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

25 §

Rekisterinpitäjä

Ulosottolaitos on ulosottorekisterin rekisterinpitäjä.

26 §

Rekisterin tietosisältö

Ulosottorekisteriin saadaan kerätä ja tallettaa:

3) asianosaiselta tai sivulliselta saatuja ja ulosottoviranomaisen muulla tavoin hankkimia ulosottoasiaan liittyviä tietoja, mukaan lukien ulosmittaukseen vaikuttavat välttämättömät tiedot velallisen saamista sosiaalihuollon etuuksista (*erityistiedot*);

4) sellaisia asianosaiselta tai sivulliselta saatuja ja ulosottoviranomaisen muulla tavoin hankkimia velallisen terveydentilaa tai vammaisuutta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä vaapaakuukauden antamiseksi tai palkan ulosmittauksen rajoittamiseksi olennaisesti heikentyneen maksukyvyn perusteella, tai joiden tallettaminen on muutoin velallisen edun vuoksi välttämätöntä;

5) viranomaiselta saatuja rikosoikeudelliseen seuraamukseen tai turvaamistoimeen liittyviä henkilötietoja siltä osin kuin niiden tallettaminen on välttämätöntä ulosottoviranomaisen tehtävän hoitamiseksi;

6) tietoja ulosottoasian yhteydessä ilmenneestä rekisteröidyn uhkailevasta tai väkivaltaisesta käytöksestä taikka muusta turvallisuuden vaarantavasta seikasta siltä osin kuin tietojen tallettaminen on välttämätöntä ulosottomiehen työturvallisuuden varmistamiseksi (*työturvallisuustiedot*).

27 §

Oikeus käsitellä tietoja

Ulosottolaitoksen virkamiehet saavat ulosottoasiassa tai ulosoton hallintoasiassa käsitellä salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä tarkoitettuja tietoja siltä osin kuin se on tarpeellista heidän virkatehtäviensä suorittamiseksi. Erityistietoja, velallisen terveydentilaa tai vammaisuutta koskevia tietoja ja rikosoikeudelliseen seuraamukseen tai turvaamistoimeen liittyviä henkilötietoja sekä työturvallisuustietoja saa kuitenkin käsitellä vain siltä osin kuin se on välttämätöntä tällaisten tehtävien suorittamiseksi. Oikeusministeriön virkamiehet saavat ulosoton hallintoasiassa käsitellä salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä tarkoitettuja tietoja siltä osin kuin se on välttämätöntä heidän virkatehtäviensä suorittamiseksi.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

28 §

Rajoitukset rekisteröidyn oikeuteen tutustua hänestä kerättyihin tietoihin

Tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa tarkoitettua rekisteröidyn oikeutta tutustua hänestä kerättyihin tietoihin voidaan lykätä, jos tietoihin tutustuminen voisi tuntuvasti vaikeuttaa täytäntöönpanoa. Tutustumisoikeutta voidaan lykätä tarpeellisin osin täytäntöönpanon turvaamiseksi siihen saakka, kunnes tarvittavat ulosmittaukset tai muut täytäntöönpanotoimet on suoritettu ja omaisuus on otettu ulosottomiehen haltuun, enintään kuitenkin kuusi kuukautta tietoihin pääsyä koskevan pyynnön esittämisestä.

Jos tietosuoja-asetuksen 15 artiklassa tarkoitettua oikeutta lykätään vain osittain, rekisteröidyllä on oikeus saada tietää muut häntä koskevat tiedot. Lykättäessä 1 momentin mukaisesti rekisteröidyn oikeutta tutustua hänestä kerättyihin tietoihin on muutoin noudatettava, mitä tietosuojalain 34 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

29 §

Tietojen poistaminen

Ulosottorekisteristä on poistettava:

3) erityistiedot, velallisen terveydentilaa tai vammaisuutta koskevat tiedot ja työturvallisuustiedot 10 vuoden kuluttua merkinnän tekemisestä tai tätä aikaisemmin, jollei tietoja ilmeisesti enää tarvita.

Edellä 3 kohdassa tarkoitetut tiedot saadaan säilyttää kauemmin kuin 10 vuotta, jos siihen on perusteltua aihetta, ei kuitenkaan yli 20 vuotta merkinnän tekemisestä.

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

65 §

Arkaluonteiset henkilötiedot ja ulkopuolista koskevat tiedot

Sivulliselta tietoja hankittaessa on vältettävä sitä, että ulosottomiehen haltuun joutuu ulosottoasiaan kuulumattomia tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja tai 10 artiklassa tarkoitettuja henkilötietoja.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

69 §

Tietojen luovuttaminen hallintotehtävien hoitamista varten

Ulosottoviranomainen saa luovuttaa tietoja salassapitosäännösten estämättä oikeusministeriölle siltä osin kuin se on välttämätöntä hallintotehtävien hoitamista varten.

70 §

Esitutkinta- ja eräät muut viranomaiset sekä tuomioistuimet

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai muussa laissa säädetään, ulosottoviranomainen saa salassapitosäännösten estämättä yksittäistapauksessa antaa pyydettyä ulosottoviranomaisen asiakirjasta vastaajan tunniste- ja yhteystietoja sekä vastaajan taloudellista asemaa ja toimintaa koskevia välttämättömiä tietoja:

1) syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikosten selvittämistä, esitutkintaa, syyteharkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä varten sekä törkeiden rikosten ennalta estämistä varten ja suojelupoliisille valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtion turvallisuutta uhkaavien rikosten ennalta estämistä varten;

Ulosottomies saa salassapitosäännösten estämättä ilmaista tuomioistuimelle 1 momentissa tarkoitetun asian, ulosottovalituksen, täytäntöönpanoriidan ja takaisinsaantiasian käsittelyä varten välttämättömät ulosottoasiaan liittyvät tiedot. Mitä 73 §:ssä säädetään, ei estä ulosottomiestä ilmaisemasta välttämättömiä tietoja tuomioistuimelle ulosottovalituksen tai täytäntöönpanoriidan käsittelyä varten, vaikka tietojen antaja käyttää oikeuttaan kieltäytyä todistamasta.

71 §

Veroviranomaiset ja julkisia tukia myöntävät

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai muussa laissa säädetään, ulosottoviranomainen saa salassapitosäännösten estämättä yksittäistapauksessa antaa pyydettyä ulosottoviranomaisen asiakirjasta vastaajan tunniste- ja yhteystietoja sekä vastaajan taloudellista asemaa ja toimintaa koskevia tietoja, jos tiedot ovat välttämättömiä:

72 §

Oma-aloitteinen tietojen antaminen

Ulosottomies saa sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai muussa laissa säädetään, salassapitosäännösten estämättä omasta aloitteestaan luovuttaa tietoja 70 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle viranomaiselle siinä mainittua tarkoitusta varten, jos tiedot ovat välttämättömiä kyseessä olevan viranomaisen tehtävän hoitamiseksi, ja on syytä epäillä, että vastaaja tai sivullinen on saattanut syyllistyä virallisen syytteen alaiseen:

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

- 1) ulosottomenettelyssä tehtyyn rikokseen;
- 2) täytöntöönpanon tuloksen olennaisesti vaarantavaan rikokseen;
- 3) kirjanpitorikokseen; tai
- 4) muuhun kuin 1—3 kohdassa tarkoitettuun rikokseen, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta vankeutta.

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai muussa laissa säädetään, ulosottomies saa salassapitosäännösten estämättä omasta aloitteestaan antaa tietoja myös 70 §:n 1 momentin 5—7 kohdassa tarkoitettulle viranomaiselle siinä mainittua tarkoitusta varten, jos on syytä epäillä, että vastaaja tai sivullinen on saattanut syyllistyä virallisen syytteen alaiseen rikokseen, ja tiedot ovat välttämättömiä kyseessä olevan viranomaisen tehtävän hoitamiseksi. Epäilyttäviä liiketoimia koskeviin ilmoituksiin sovelletaan, mitä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 9 luvun 5 §:n 1 momentissa säädetään.

Tietoja voidaan sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa tai muussa laissa säädetään, salassapitosäännösten estämättä omasta aloitteesta antaa 71 §:ssä tarkoitettulle viranomaiselle, yhteisölle tai säätiölle, jos on syytä epäillä, että vastaaja tai sivullinen on saattanut syyllistyä rikoslain (39/1889) 29 luvun 1—4 §:ssä tarkoitettuun tekoon tai julkisen etuuden väärinkäyttöön, ja tiedot ovat välttämättömiä kyseessä olevan viranomaisen, yhteisön tai säätiön tehtävän hoitamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 1 luvun 24 §:n 1 momentti, 25 §, 26 §:n 1 momentin 4—6 kohta ja 27 §:n 2 momentti sekä 3 luvun 69 § tulevat kuitenkin voimaan vasta päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

ulosottokaaren 1 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 2 §, sellaisena kuin se on laissa / , seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Tämän lain mukaista menettelyä noudatetaan siltä osin kuin siitä määrätään muussa laissa tai Euroopan unionin lainsäädännössä taikka määrätään Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa myös täytäntöönpanossa, joka koskee:

- 1) veroja, julkisia maksuja ja muita julkisoikeudellisia tai niihin rinnastettavia saatavia;
- 2) sakkoja, eräitä rikosoikeudellisia seuraamuksia tai valtiolle tuomittuja korvauksia;
- 3) lapsen huoltoa, luovuttamista huoltajalleen tai tapaamisoikeutta;
- 4) ulkomailla tai kansainvälisessä tuomioistuimessa annettua tuomiota, välitystuomiota tai muuta ulosottoperustetta;
- 5) Euroopan unionin eräiden toimielinten tuomiota tai päätöstä;
- 6) osamaksukaupalla myytyä irtainta esinettä;
- 7) muuta kuin oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa tarkoitettua turvaamistointia.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, henkilötietojen käsittelystä ulosottoasian yhteydessä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä *tietosuojasetus*, ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Tämä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan ulosottoakaaren 1 luvun 2 §:n muuttamisesta annettu laki (26/2016).

13.

Laki

velkajärjestelyrekisteristä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan velkajärjestelyrekisteristä annetun lain (368/2017) 5 §:n 3 momentti sekä *muutetaan* 1 ja 10 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

1 §

Rekisterin tarkoitus ja ylläpito

Oikeusrekisterikeskus on velkajärjestelyrekisterin rekisterinpitäjä. Rekisterin tarkoituksena on varmistaa ajantasaisen tiedon saatavuus yksityishenkilön velkajärjestelyasioista tuomioistuin- ja viranomaistoimintaa, velkojien edunvalvontaa, sivullisten etujen ja oikeuksien turvaamista sekä tilasto- ja tutkimustoimintaa varten.

10 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jollei tässä laissa toisin säädetä, henkilötietojen salassapitoon ja luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

14.

Laki

liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 21 §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto, sellaisena kuin se on laissa 1107/2006, ja
lisätään lakiin uusi 1 a § seuraavasti:

1 a §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Henkilötietojen käsittelystä liiketoimintakieltoa koskevassa asiassa säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) ja tietosuojalain (1050/2018).

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain 1 ja 4 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista annetun lain (1139/2007) 4 b §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1066/2014,
muutetaan 1 §:n 2 momentin 3 kohta ja 4 b §:n 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 2 momentin 3 kohta laissa 1066/2014 ja 4 b §:n 4 momentti laissa 301/2013, sekä
lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1066/2014, uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Hallinnollinen asema ja tehtävät

Instituutin tehtävänä on:

3) ylläpitää rikosten ja seuraamusten tutkimusrekisteriä sekä muita sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarvittavia tutkimusrekistereitä.

Instituutti on tutkimusrekistereihin sisältyvien henkilötietojen rekisterinpitäjä.

4 b §

Tietojen käsittely ja salassapito

Tutkimusrekisteriin talletettujen henkilötietojen luovuttamiseen sovelletaan muutoin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

16.

Laki

yhdykskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdykskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain (400/2015) 45 §:n 1 momentti seuraavasti:

45 §

Menettely rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa

Rikoksesta epäillyn tai tuomitun on annettava rangaistusajan suunnitelman laatimista ja rangaistuksen täytäntöönpanoa varten tarpeelliset tiedot käyttämästään lääkityksestä. Epäillyn tai tuomitun kirjallisen suostumuksen nojalla lääkitystä koskevat tiedot voidaan tallettaa yhdykskuntaseuraamusten suorittamista koskevat tiedot sisältävään rekisteriin. Tietojen käsittelystä täytäntöönpanotehtäviä hoidettaessa säädetään henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetussa laissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

eläintenpitokieltorekisteristä annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan eläintenpitokieltorekisteristä annetun lain (21/2011) 5 §:n 4 momentti sekä *muutetaan* 2 § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jollei tässä laissa muuta säädetä, tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen ja niiden luovuttamiseen sovelletaan mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään. Henkilötietojen muuhun käsittelyyn sovelletaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) ja tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

turvallisuukselvityslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan turvallisuukselvityslain (726/2014) 7 §:n 4 momentti ja 56 §,

muutetaan 2 §:n 1 momentin 6 kohta, 9 §:n 4 momentti, 46 §:n 3 momentti, 48 §:n otsikko ja 1, 2 ja 4 momentti, 49 §, 50 §:n 3 momentti, 51 §:n otsikko, 60 §:n 1 momentti, 61 § ja 62 §:n 1 momentti sekä

lisätään 2 §:ään uusi 3 momentti, 48 §:ään uusi 6 momentti, lakiin uusi 48 a § ja 50 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

2 §

Lain soveltamisala ja sen suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa säädetään:

6) henkilökisterien tietojen yhdistämisestä selvityksen kohteen nuhteettomuuden ja luotettavuuden seuraamiseksi ja sen johdosta suoritettavista toimenpiteistä.

Suojelupoliisin ja Pääesikunnan suorittamasta henkilötietojen käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetus-

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

sa laissa (1054/2018). Muiden viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) ja tietosuojalaissa (1050/2018).

9 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Liikenne- ja viestintävirasto laatii yritysturvallisuusselvityksen osana tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden tasoa koskevan selvityksen.

46 §

Yritysturvallisuusselvitystodistuksen antaminen

Jos yritysturvallisuusselvitys on koskenut yksinomaan tietojärjestelmien tai tietoliikennejärjestelyjen turvallisuutta, selvityksen laatinut Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa selvityksen perusteella todistuksen.

48 §

Turvallisuusselvitysrekisteri, rekisterin käyttötarkoitus ja tietojen tallettaminen rekisteriin

Turvallisuusselvitysten tekemiseksi, tarpeettomien turvallisuusselvitysten välttämiseksi, tietojen välittämiseksi toimivaltaisten viranomaisten välillä sekä selvityksen kohteiden luotettavuuden ja nuhteettomuuden seurannan toteuttamiseksi pidetään turvallisuusselvitysrekisteriä.

Suojelupoliisin ja Pääesikunnan on viivytyksettä talletettava turvallisuusselvitysrekisteriin tieto sille tehdystä turvallisuusselvitystä koskevasta hakemuksesta, selvityksen kohteen nimestä ja muista yksilöintitiedoista, selvityksen laajuudesta sekä tiedot selvitysmenettelyn lopputuloksesta tai turvallisuusselvitystodistuksesta ja sen voimassaolosta ja peruuttamisesta sekä tieto henkilöturvallisuusselvityksen kohteen työnantajasta, jos se on saatavissa. Kansallisen turvallisuusviranomaisen on talletettava tieto antamastaan kansainvälisessä tietoturvallisuusvelvoitteessa edellytetystä henkilöturvallisuusselvitystodistuksesta ja yritysturvallisuustodistuksesta.

Liikenne- ja viestintävirasto voi tallettaa turvallisuusselvitysrekisteriin tiedot:

- 1) viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista annetun lain mukaan antamistaan todistuksista ja niihin merkityistä tiedoista;
- 2) tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetun lain mukaisesti hyväksytyistä arviointilaitoksista;

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

3) hyväksytyn arviointilaitoksen antamista todistuksista siten kuin tietoturvallisuuden arviointilaitoksista annetussa laissa säädetään.

Kansallinen turvallisuusviranomainen ja Liikenne- ja viestintävirasto ovat velvollisia huolehtimaan turvallisuus selvitysrekisteriin tallettamiensa tietojen osalta siitä, että tiedot vastaavat viranomaisen ratkaisuja ja sen omiin rekistereihin tekemiä merkintöjä, ja että merkinnät on tehty suojelupoliisiin asettamien teknisten vaatimusten mukaisesti.

48 a §

Rekisterinpitäjät

Turvallisuus selvitysrekisterin yhteisrekisterinpitäjiä ovat suojelupoliisi ja Pääesikunta. Pääesikunta vastaa rekisterinpitäjän tehtävistä, jos käsiteltävät henkilötiedot koskevat selvityksen kohdetta, joka toimii tai jonka on tarkoitus toimia Puolustusvoimissa tai hoitaa Puolustusvoimien antamaa tehtävää taikka jos turvallisuus selvitys liittyy Puolustusvoimien toimintaan tai hankintoihin. Suojelupoliisi vastaa rekisterinpitäjän tehtävistä, jos käsiteltävät henkilötiedot koskevat muita selvityksen kohteita, sekä henkilötietojen luovuttamiseen turvallisuus selvitysrekisteristä ja turvallisuus selvitysrekisterin ylläpitoon ja tietoturvallisuuteen liittyvistä tehtävistä.

49 §

Turvallisuus selvitysrekisterin tietojen poistaminen

Siitä poiketen, mitä henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 6 §:n 3 momentissa säädetään, turvallisuus selvitysrekisteriin talletetut tiedot poistetaan viimeistään kolmen vuoden kuluttua vastaavan uuden turvallisuus selvityksen laatimisesta tai turvallisuus selvityksen tai turvallisuus selvitystodistuksen voimassaolon päättymisestä taikka siitä, kun se tehtävä, jota varten turvallisuus selvitys on laadittu, on päättynyt tai kun turvallisuus selvitystodistus on peruutettu.

50 §

Tietojen luovuttaminen turvallisuus selvitysrekisteristä

Suojelupoliisi voi salassapitosäännöksistä riippumatta antaa teknisen käyttöyhteyden avulla keskusrikospoliisille turvallisuus selvityksen hakemista koskevat tiedot niiden yhdistämiseksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettuja henkilöryhmiä koskeviin tietoihin tämän lain 25 §:n 2 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten tekemistä ja sitä koskevaa harkintaa varten. Keskusrikospoliisiin on hävitettävä yhdistämisen kautta saadut tiedot välittömästi sen jälkeen, kun tarve ilmoituksen tekemiseen on arvioitu tai ilmoitus on lähetetty suojelupoliisille.

Henkilötietojen luovuttamiseen kansalliselle turvallisuusviranomaiselle sovelletaan, mitä kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa säädetään.

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

51 §

Nuhteettomuuden ja luotettavuuden seuranta henkilökisterien tietojen yhdistämisen avulla

60 §

Turvallisuusselvityksen maksullisuus

Toimivaltaisten viranomaisten tämän lain nojalla tekemistä turvallisuusselvityksistä ja Liikenne- ja viestintäviraston asiantuntijatehtävien suorittamisesta yritysturvaluusselvitystä laadittaessa peritään hakijalta maksu noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Yritysturvaluusselvityksen laatimiseen liittyvistä kustannuksista vastaa kuitenkin selvityksen kohde, jos selvitys on laadittu viranomaisen hakemuksesta.

61 §

Viittaus rangaistussäännöksiin

Rangaistus tietosuojarikoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä. Rangaistus viestintäsalaisuuden loukkauksesta säädetään mainitun luvun 3 §:ssä ja törkeästä viestintäsalaisuuden loukkauksesta 4 §:ssä sekä tietomurrosta 8 §:ssä ja törkeästä tietomurrosta 8 a §:ssä. Rangaistus tämän lain 59 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava mainitun lain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Edellä tarkoitettuna salassapitovelvollisuuden rikkomisena pidetään myös tämän lain 40 §:ssä tarkoitetun sitoumuksen rikkomista.

62 §

Muutoksenhaku

Toimivaltaisen viranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

Laki

Oikeusrekisterikeskuksesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Oikeusrekisterikeskuksesta annetun lain (625/2012) 1 §:n 1 momentin 1 kohta seuraavasti:

1 §

Oikeusrekisterikeskus

Oikeusrekisterikeskus on oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva virasto, jonka tehtävänä on:

1) toimia oikeusministeriön hallinnonalan tietojärjestelmien ja rekisterien rekisterinpitäjänä sen mukaisesti kuin niistä erikseen säädetään sekä välittää hallinnonalan viranomaisten ilmoittamia tietoja muille viranomaisille;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki

konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain 1 ja 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain (137/2004) 1 § sekä *lisätään* 11 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

1 §

Rekisterin tarkoitus ja rekisterinpitäjä

Konkurssi- ja yrityssaneerausasioista pidetään yhteistä rekisteriä, jonka rekisterinpitäjä on Oikeusrekisterikeskus. Rekisterin tarkoituksena on varmistaa ajantasaisen tiedon saatavuus konkurssi- ja yrityssaneerausasioista tuomioistuin- ja viranomaistoimintaa, velkojien edunvalvontaa sekä sivullisten etujen ja oikeuksien turvaamista varten.

11 §

Tiedon korjaaminen

Virheellisen ja epätarkan henkilötiedon oikaisemiseen ja poistamiseen sovelletaan, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

21.

Laki

henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 1 ja 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) 1 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohta sekä 47 §:n 1 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

1 §

Soveltamisala

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tätä lakia sovelletaan:

1) Puolustusvoimien suorittamaan ja Puolustusvoimien lukuun suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 2 kohdan a alakohdassa tai 3 ja 4 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, sekä Puolustusvoimien pääesikunnan suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn turvallisuusselvityslain (726/2014) 9 §:n 3 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi;

2) poliisin suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn, kun tietoja käsitellään sellaisessa poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tehtävässä, joka liittyy kansallisen turvallisuuden suojaamiseen, sekä turvallisuusselvityslain 9 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä;

47 §

Tiedonsaantioikeus

Tietosuojavaltuutetulla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta 18 §:ssä tarkoitettu seloste käsittelytoimista, 19 §:ssä tarkoitettut lokitiedot sekä muut tehtäviensä hoidon kannalta tarpeelliset tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2020 vp

Helsingissä 26.3.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Leena Meri ps
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Antero Laukkanen kd
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Iiris Suomela vihr
jäsen Sebastian Tynkkynen ps
jäsen Paula Werning sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Vilhelm Junnila ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto